



ARKADIUSZ S. WIĘCH

 <http://orcid.org/0000-0003-4888-1129>

Uniwersytet Jagielloński

*Sprawozdanie z konferencji „Archiwa, biblioteki, kolekcje
na terenie Galicji w latach 1772-1918”, Przemyśl, 7 maja 2019 r.*

Przypadająca w 2019 r. setna rocznica powołania Archiwów Państwowych stała się dobrym pretekstem do przyjrzenia się sytuacji zbiorów nie tylko archiwalnych, ale i bibliotecznych oraz kolekcji dawnych artefaktów istniejących na terenie XIX-wiecznej Galicji. Było to możliwe podczas konferencji naukowej *Archiwa, biblioteki, kolekcje na terenie Galicji w latach 1772-1918*, która odbyła się 7 maja 2019 r. w murach Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego w Przemyślu. Organizatorami konferencji byli: Zakład Archiwistyki i Metod Kwantytatywnych Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, wspomniana Przemyska Biblioteka Publiczna oraz Archiwum Państwowe w Przemyślu i Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Honorowy patronat nad konferencją objął dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie dr hab. Sławomir Sprawski, prof. UJ, a okolicznościowe słowo, na ręce dr. Macieja Waltosia, dyrektora przemyskiej biblioteki, do organizatorów i uczestników skierował w specjalnym liście Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marek Kuchciński. Pisał w nim m.in.:

Niezmiennie fascynuje i budzi podziw zaangażowanie naszych przodków w pielęgnowanie polskości. Przez ponad sto lat zaborów obywatele Rzeczypospolitej nie zatracili swojej tożsamości, nie tylko nie zapomnieli o kulturowej spuściźnie, lecz także ją wzbo-
gali. Była to swoista forma walki z nasilającą się germanizacją i rusyfikacją. Mieszkańcy utraconych terenów Rzeczypospolitej, jak i rodacy na emigracji kolekcjonowali dzieła sztuki, wydawnictwa, a nawet drobne przedmioty świadczące o wielkości kultury oraz

historii narodu, a także wskazujące na nasz ścisły związek z dziedzictwem kulturowym zachodu (...). Dziś ocalałe archiwalne i biblioteczne materiały stanowią niewyczerpalne źródło wiedzy o minionych czasach, dotyczą wszystkich dziedzin życia. Przedstawiają świat, który my – potomkowie mieszkańców Galicji, na zawsze utraciliśmy¹.

Podczas obrad wygłoszone zostały referaty, a części z nich towarzyszyły prezentacje multimedialne. Tematyce archiwalnej poświęcone były wystąpienia: dr Wiktorii Kudeli-Świątek z Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie – *Niepublikowane pamiętniki mieszkańców Galicji Wschodniej zgromadzone po II wojnie światowej we wrocławskim Ossolineum*; reprezentujących Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie: dr. Adama Górskiego – *Dokumenty cechowe z Żółkwi w Archiwum oo. Dominikanów w Krakowie*; dr. Adama Świątko – *Nieznane prace Mariana Tyrowicza o historii Ukraińców w Galicji ze zbiorów Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie*, oraz dr. Arkadiusza S. Więcha – *Próby uporządkowania archiwów miejskich na prowincji galicyjskiej w 2 poł. XIX wieku*; a także mgr. Łukasza Chrobaka z Muzeum-Zamku w Łańcucie – *Archiwa i dokumenty w badaniach nad dziejami przeworskiej linii ordynackiej książąt Lubomirskich*.

Galicyjskie biblioteki i księgozbiory stały się przedmiotem rozważań: dr. Daniela Reniszewskiego z Muzeum-Zamku w Łańcucie – *Biblioteka Potockich w Tulczynie*; mgr. Krzysztofa Haptasia z Muzeum Regionalnego w Mielcu – *Biblioteki i księgozbiory prywatne w Mielcu doby zaborów. Zarys zagadnienia*; jak również przedstawicieli Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie: dr Krystyny Samsonowskiej – *Biblioteki żydowskie na terenie Galicji*, oraz mgr. Adama Szczupaka – *Biblioteka greckokatolickiej kapituły katedralnej w Przemyślu – zarys dziejów do 1918 roku*.

Trzecią grupę referatów poświęconych galicyjskim kolekcjom stanowiły prelekcje dr Ewy Grin-Piszczyk z przemyskiego Archiwum Państwowego – *Kolekcja Heleny Dąbcańskiej (1863-1956) w Archiwum Państwowym w Przemyślu* i mgr. Radosława Liwocha z krakowskiego Muzeum Archeologicznego – *Zaginiona kolekcja archeologiczna z zamku w Podhorcach*.

Referenci ukazywali kulturową mozaikę galicyjskiego i kresowego pogranicza kulturowego, wyznaniowego i narodowościowego. Duże znaczenie miało i samo miejsce obrad – miasto Przemyśl, będące symbolem spotkania się i wzajemnego przenikania żywiołów, które kiedyś wypełniały XIX-wieczną Galicję, a poprzez to nie pozostawały bez wpływu na gromadzone tutaj materiały archiwalne, powstające biblioteki czy tworzone z pasją księgozbiory i pełne niezwykłości kolekcje zawierające artefakty z trudnej i skomplikowanej przeszłości wschodnich ziem dawnej Rzeczypospolitej i jej mieszkańców.

¹ List Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Marka Kuchcińskiego do Macieja Waltosia, dyrektora Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasickiego w Przemyślu z dnia 7 V 2019 r.